

**RANY
POD
KONTROLĄ**

OGÓLNOPOLSKIE POROZUMIENIE
NA RZECZ PROFESJONALNEJ
TERAPII RAN

ranypodkontrola.pl

POROZUMIENIE NA RZECZ PROFESJONALNEJ TERAPII RAN

Streszczenie i kluczowe rekomendacje

Obecny stan opieki nad pacjentami z ranami trudno gojącymi się stawia poważne wyzwania przed systemem ochrony zdrowia. Choć nie ma odpowiednich statystyk, to szacuje się, że nawet milion Polaków przewlekłe cierpi z powodu ran, co ma ogromne konsekwencje zdrowotne, społeczne i ekonomiczne. Tętnicze lub żyłne owrzodzenia goleni, cukrzycowe owrzodzenia stopy, owrzodzenia odleżynowe i owrzodzenia nowotworowe, zakażenie miejsca operowanego i powikłania gojenia po zabiegach operacyjnych to główne typy ran odpowiedzialne za ogromne cierpienie fizyczne i psychiczne chorych.

Utrudniony proces wdrożenia i stosowania się do standardów postępowania w leczeniu ran trudno gojących się prowadzi do niejednorodnej opieki i często podejmowania nieskutecznych metod leczenia. Brak zintegrowanego podejścia do leczenia ran sprzyja ich zakażeniom, będących głównym czynnikiem zaburzającym proces gojenia. Niestety praktycznie nie ma rozwiązań systemowych, a jeśli one są, to ich praktyczna przydatność jest niewielka. Koordynacja opieki między różnymi specjalistami i placówkami medycznymi jest niedostateczna, co utrudnia skuteczne leczenie. W Polsce brakuje wyspecjalizowanych ośrodków leczenia ran, a nowoczesne metody leczenia, takie jak terapia podciśnieniowa czy zaawansowane technologicznie opatrunki, nie są odpowiednio finansowane.

Brak jest również narzędzi do edukacji pacjenta i jego opiekunów, w tym rozwiązań wskazujących ścieżki do najbardziej optymalnych rozwiązań proponowanych przez płatnika (NFZ). Edukacja na wszystkich poziomach szkolnictwa wyższego i specjalizacyjnego w zakresie leczenia ran jest niewystarczająca, co skutkuje deficytem odpowiednich kompetencji personelu medycznego. W wyniku tego pacjenci miesiącami, a czasem latami, zmagają się z problemem ran trudno się gojących, a brak odpowiedniej organizacji i środków opieki skutkują tym, że rany leczone są przede wszystkim w trybie nagłym. Niniejszy model opieki jest wysoko nieefektywny zarówno z perspektywy pacjentów, jak i kosztów opieki zdrowotnej, które kumulują się przez cały okres nieskutecznego leczenia. Ponadto nieefektywne leczenie i nieprzestrzeganie polityk antybiotykowych przyczynia się do rozwoju antybiotykooporności, jednego z najważniejszych zagrożeń dla zdrowia publicznego. W dobie rosnącej antybiotykooporności uzasadniona jest rola działów zakażeń szpitalnych, w tym podnoszenie poziomu znaczenia procedur aseptycznych, racjonalne stosowanie antybiotyków oraz zaznaczenie roli dezynfekcji i antyseptyki. Zmiana modelu i zasad funkcjonowania opieki nad chorymi z ranami trudno gojącymi się to szansa na wymierną poprawę ich funkcjonowania dzięki wyleczeniu oraz szansa na ograniczenie spirali kosztów medycznych i niemedycznych. Istotną kwestią jest wdrożenie efektywnych klinicznie i ekonomicznie standardów, które nakierowane będą na zamknięcie rany i profilaktykę. Poprawa standardów leczenia ran, zapobieganie zakażeniom oraz walka z antybiotykoopornością są kluczowe dla poprawy jakości leczenia pacjentów i ograniczenia negatywnych skutków ekonomicznych związanych z długotrwałym leczeniem zakażeń ran.

Powyższa diagnoza wskazuje na konieczność podjęcia zdecydowanych działań w celu poprawy opieki nad pacjentami z ranami trudno gojącymi się, w tym stworzenie zintegrowanego i interdyscyplinarnego systemu leczenia ran. Niniejszy dokument przedstawia konkretne rekomendacje dotyczące organizacji systemu ochrony zdrowia, finansowania świadczeń oraz kształcenia lekarzy, pielęgniarek, położnych, farmaceutów i fizjoterapeutów w zakresie ich kompetencji w profilaktyce i leczeniu ran, aby móc rozpocząć proces tworzenia kompleksowego, wielowymiarowego i efektywnego systemu opieki nad raną.

Stworzenie przez instytucje odpowiedzialne (NFZ, AOTMiT, MZ) jasnej „ścieżki” opieki nad pacjentem z raną przewlekłą, od etapu prewencji w grupach ryzyka, do możliwości szpitalnego leczenia powikłań.

Współpraca między ośrodkami referencyjnymi, placówkami podstawowej opieki zdrowotnej, poradniami specjalistycznymi oraz aptekami, której głównym celem jest kierowanie pacjentów na właściwą ścieżkę terapeutyczną. Opieka nad pacjentami z ranami trudno gojącymi się wymaga interdyscyplinarnej współpracy na różnych poziomach systemu opieki zdrowotnej

W szpitalach niezbędne są zespoły tworzące i nadzorujące realizację zasad profilaktyki i leczenia ran. Ich zadaniem powinno być wprowadzanie do praktyki klinicznej postępowania zgodnego z wytycznymi w zakresie zapobiegania i postępowania terapeutycznego u chorych z ranami trudno gojącymi się, w tym prawidłowego podejścia do antybiotykoterapii oraz uwzględnienia strategii przeciwdrobnoustrojowej AMS (antimicrobial stewardship) opartej m.in. na miejscowej lawaseptyce, antyseptyce i specjalistycznych opatrunkach, dezynfekcji i higienie rąk.

Zwiększenie dostępności procedur składających się na kompleksową opiekę nad pacjentem z raną, zarówno przez ich finansowanie, jak i poszerzenie kompetencji poszczególnych zawodów, m.in., wystawiania zleceń i recept na zaopatrzenie w wyroby medyczne przez personel medyczny zaangażowanych w terapię ran oraz umożliwienie pielęgniarkom kierowania na badania diagnostyczne, do innych specjalistów lub szpitala oraz wykonywania świadczeń niezbędnych w opiece nad pacjentem z raną.

Profilaktyka i leczenie ran powinno być elementem edukacji wszystkich zawodów medycznych bezpośrednio związanych z opieką nad raną (zwłaszcza lekarzy), od edukacji akademickiej po programy specjalizacyjne. Ze względu na duże dysproporcje w poziomie wiedzy i umiejętności poszczególnych zawodów medycznych, konieczne jest wprowadzenie jednolitego modelu podnoszenia kompetencji i ich certyfikacji. Kształcenie w zakresie profilaktyki, diagnostyki i leczenia ran powinno być kluczowe w edukacji lekarzy, pielęgniarek, pewne elementy leczenia ran również w innych zawodach medycznych.

Pielęgniarki odgrywają kluczową rolę w terapii ran ze względu na uwzględnienie tych zagadnień w procesie kształcenia akademickiego i podyplomowego. Należy dążyć do rozwoju kompetencji pielęgniarek, w ramach ich zaawansowanej praktyki, przez zwiększanie zakresu czynności, które mogą wykonywać samodzielnie. Kluczowa jest waloryzacja finansowania porad pielęgniarskich tak, aby pozwalało ono na udzielanie świadczeń według wytycznych, m.in. promocję techniki sterylnej

Kształcenie lekarzy i pielęgniarek w zakresie opieki nad chorymi z ranami trudno gojącymi się musi odbywać się w ośrodkach wielospecjalistycznych w ramach stażów. Certyfikacja personelu medycznego zajmującego się prowadzeniem profilaktyki i leczenia ran powinna odbywać się na podstawie 5-letniego doświadczenia, jako jeden ze składników warunkujący możliwość certyfikacji.

Tworzenie wyspecjalizowanych ośrodków będących najwyższym stopniem referencyjności w zakresie leczenia ran oraz miejscami kształcenia i prowadzenia badań naukowych.

W celu usprawnienia współpracy między profesjonalistami ochrony zdrowia potrzebne są informacje nt. kompetencji w zakresie leczenia ran. Aktualnie, osoby wykonujące zawody medyczne, poza nieoficjalnymi, nie posiadają wiedzy do kogo kierować pacjentów. Zalecane jest utworzenie ogólnodostępnej bazy, np. pielęgniarek i lekarzy, którzy spełniają wymagane prawnie kryteria i prowadzą leczenie ran.

Dzisiejsze leczenie ran wymaga stosowania rozwiązań telemedycznych, dzięki wdrażaniu których usprawniona jest współpraca interdyscyplinarnych zespołów. Te rozwiązania, raczej funkcjonujące z powodzeniem w ramach prywatnej opieki zdrowotnej, powinny być również elementem świadczeń finansowanych ze środków publicznych. Rozwiązania telemedyczne są oczekiwane szczególnie w przypadku pacjentów leczonych w domach oraz z małych miejscowości, dla których wizyty u specjalistów są często niemożliwie i okupione są ogromnym cierpieniem.

Farmaceuci są często pierwszą linią kontaktu dla pacjentów cierpiących z powodu ran. Z tego powodu powinni mieć odpowiednią wiedzę i umiejętności pozwalające na ocenę dolegliwości pacjentów w ramach wywiadu i podjęcia decyzji o konieczności skierowania do specjalisty. Ze względu na bardzo szeroki asortyment produktów leczniczych i wyrobów medycznych stosowanych w terapii ran farmaceuci powinni doskonalić swoją wiedzę w zakresie zasad ich doboru i stosowania.

Chorzy z ranami trudno gojącymi się odczuwają wstyd, wykluczenie społeczne i są stygmatyzowani, co prowadzi do ukrywania swoich problemów, a w konsekwencji do pogorszenia stanu zdrowia. W leczenie ran często angażowane są rodziny i opiekunowie, którzy cierpią razem z pacjentem. Niezbędne są kampanie społeczne informujące, że rany są problemem, któremu można zaradzić.

RANY POD KONTROLĄ

OGÓLNOPOLSKIE POROZUMIENIE
NA RZECZ PROFESJONALNEJ
TERAPII RAN

PARTNERZY:

POLSKIE TOWARZYSTWO
LECZENIA RAN
POLISH WOUND MANAGEMENT ASSOCIATION

Naczelna Izba Aptekarska

IFMSA-Poland
Międzynarodowe Stowarzyszenie
Studentów Medycyny

NACZELNA IZBA
PIELĘGNIAREK I POŁOŻNYCH

pielgniarkicyfrowe.pl

INICJATOR:

schülke →

Poglądy wyrażone w niniejszej publikacji są poglądami autorów
i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy sponsorów.